

Itt vagyunk

Hogy az a negyvene Budapest szinte reménytelenül nem hajlandó tudomást venni Vidék-Magyarországról, éppen elég bajunk. De nem intelem nélküli: ilyen fokú mostoha luxus soha ne fordulhasson elő a végeken, Csongrád megyében különösen nem! Itt erőket aprózni, elkótyavetyélni, figyelmen kívül hagyni jóvátehetetlen bűn. Figyelnünk és vigyáznunk kell egymásra, Szegednek a kistérségekre, a kistérségeknek a megyeszékhelyre. Ma már valahány településünknek önálló arculata, karaktere, akarata, településpolitikája, s jövője van – valamennyi élete és munkája igenis érdekes és tanulságos lehet a másik számára! Sőt, az erőt (lelkét, szellemét, anyagát), a szándékot, a célt, tervszerűen összehangolva, összeadva progresszív területfejlesztési eredmények születhetnek. A kistérségek, s az ezekben egymás kezét megfogó települések egészséges lélegzése lapunknak is szívügye. Éppen ezért mi magunk is, immáron heti rendszerességgel, kitekintünk Kistelek és Mórahalom térségére, a városkörnyéki településekre. Fogadják, forgassák, segítsék hát jó szívvel jelentkezéseinket!

Örfi Ferenc

Huszonöt-ször több a foka... Munkaerőpiacon

Mig Csongrád megye munkanélküli helyzete általában valamivel jobb az országos átlagnál, Mórahalom és térségének mutatói nem érik el a megyei átlagot. Az elmúlt esztendőben, noha az állásajánlatok száma megsokszorozódott, száz regisztrált munkanélküli csak 4 jutott. Foglalkoztatási szempontból nem jól kezdődött ez az év, hisz a megyében mindenütt emelkedett a munkanélküliek száma, érdekes módon, Mórahalmon a legkevésbé.

Mielőtt Mórahalom és térsége elmúlt évi adatait szemügyre vennénk, összehasonlításként vessünk egy pillantást a megyei mutatókra. Csongrád megyében 1996-ban 7,7 százalékkal csökkent a foglalkoztatottak száma. Az 1994 óta tartó tendenciózus csökkenés átlagosan évi 6,5 százalékkal, amely szerint évente átlagban 5930 fővel kevesebb keresővel számolhatunk Csongrád megyében. A KSH megyei igazgatóságának tájékoztatása szerint az országos tendenciánál nagyobb ütemű a megyében a foglalkoztatás mérséklődése. A gazdaságilag aktív népesség 10 százaléka volt regisztrált munkanélküli. A megyei munkaügyi központ adatai szerint az év végén 17 ezer 643 munkanélkülit tartottak nyilván a kirendeltségeken (ez a szám 708 fővel kevesebb az egy évvel korábbinál). A regisztrált munkanélküliek több mint 50 százaléka a 26-45 évesek korcsoportjába tartozott, a 25 év alattiak 25 százalékot képviseltek. A munkanélküli ráta éves átlagban 9,3 százalékra sikeredett, az esztendő végére lement 9-re, ami másféllel alacsonyabb az országos mutatónál. A munkaerőpiaci szervezethez bejelentett havi átlagos munkaerőkereslet 4,2 százalékkal haladta meg az előző évit, átlagosan 4400 üres álláshelyet tartottak nyilván havonta a kirendeltségek. Ezek közül minden negyedik bizonyult a munkahelynek. Az újonnan regisztrált munkanélküliek száma rendre meghaladta az új álláshelyek számát. A munkaerőhiányt másfélszerese volt a keresletnek. A tartósan munka nélkül lévő aránya megközelítette a 70 százalékot. Ezen megyei kitekintő után, nézzük a Mórahalmi munkaügyi kirendeltség el-

múlt év végi munkanélküli adatait: a regisztrált munkanélküliek száma 890 (1,7 százalékos növekedés), a pályakezdők 78 (7,1 százalékos csökkenés), a bejelentett álláshelyek száma 39 (5 és félszeres a növekedés!). Járadékból 282-en részesültek esztendőzárskor, pályakezdő segélyben ketten, jövedelempótló támogatásban 330-an.

Mindezen információk elrebocsátása után azon sajnálatos tényről kell megállapítanunk, hogy az elmúlt esztendőben Mórahalom, Szent, valamint Kistelek térségében nem csökkent a regisztrált munkanélküliek száma, vagy csak alig. Az okok két tényezővel hozhatók kapcsolatba: a regisztrált munkanélküliek és a gazdaságilag aktív népesség számának alakulásával. A mutatók azonban másról is árulkodnak: Mórahalmon ugyan 15 fővel (1,7 százalék) több munkanélküli maradt a rendszerben év végén, mint korábban, a munkanélküliség időnkénti emelkedésének oka többnyire a szezonálisban keresendő. A mezőgazdaság télen nem egy kifejezetten munkaadó ágazat... A bejelentett álláshelyek száma, illetve a növekedés dinamikája valamennyi térségben meglepően magas, Mórahalmon különösen: éves átlagban 7,8-szeres volt a növekedés. Ez arra enged következtetni, hogy egy részről nőtt a munkaerőigénybejelentési fegyelem, illetőleg valóban több lett az álláshelyek száma a munkaerőpiacon. Ettől még továbbra is igen rossz az elhelyezkedési lehetőség Mórahalmon: száz fizikai foglalkozású munkanélküli 5, száz szellemi foglalkozású 3, száz regisztrált munkanélküli 4 álláshely jutott az elmúlt esztendőben. Huszonöt-ször annyi foka mint amennyi vadász...

A február még téli hónap, a munkaügyi központ jelentése is ennek megfelelően jeges adatokat tartalmaz. Januárhoz képest nőtt a munkanélküliek száma megyénkben, elérte a 18 ezer 671-et, ami 6,3 százalékos emelkedést jelent. A munkanélküliségi ráta is ennek megfelelően változott, 0,6 százalékkal nőtt, 9,5-re. Mórahalom térségében kisebb mértékű az emelkedés, mindössze 0,2 százalékos. Így a február végi munkanélküli ráta itt 9,6 százalékosra sikeredett.

Ö. F.

Mórahalom, Csíkszentmárton – egy Phare Százlábú barátság

Csikban együtt – középen (balról jobbra) Nógrádi Zoltán mórahalmi és Gergely András csíkszentmártoni polgármester. (Fotó: Gyenes Kálmán)

Csik olyan mint a magyar Szentföld. Ahol megtisztulásért érdemes kóborolnia minden honi magyarnak. A mórahalmiaknak már könnyebb, hisz a csíkszentmártoniakkal úgy járnak össze, mint a legkedvesebb sógorok és komák. A kapcsolatoknak újabb és újabb aranyzárai kötődnek, most éppen a focisták „csomózgatnak”, miközben a gazdasági életben is komoly lépésekre készülnek itt és ott. A minap egy közös, a mezőgazdaság korszerűsítésén alapuló gazdaságfejlesztő Phare-pályázat kimunkálásához dugták össze a fejüket Mórahalom és Csíkszentmárton önkormányzati vezetői.

A csíkszentmártoni kapcsolat „főköteje” Rozi (Magyar István), a mórahalmiak egyszemélyes közöseteremtő intézménye, aki közel húsz éve járja Erdély kisebb településeit. Egy pedagógusképzés kapcsán csábult el Csíkszentmártonba, amikor meglátta az általános iskola falán: Móra Ferenc Általános Iskola – akárcsak mórahalmon. Ott, Tamási Áron, Gábor Áron, Körösi Csoma Sándor, s mások szülőföldjén... Aztán meg ugyanolyan fiatal a polgármester, mint itt. Sőt, egyformán, kissé kopaszodik mindkettő... Ennyi rokon vonás! – gondolta Rozi, nem lehet véletlen. Nem is, amit az elmúlt egy-két esztendő minden kérését kizáróan bizonyított is. A '95-ös ismerkedés után '96 tavaszán együttműködési megállapodás született a két település között. A barátkozást erősítő, szélesítő, s tervszerűbbé tevő frásos dokumentum még nincs egyéves, de a benne általánosságban megfogalmazott célok máris életre keltek. Megkezdődött a „szomszédolás”: meglátogatták egymást a képviselők, jönnek-mennek a pedagógusok, kölcsönöznek a hospitálások, beindultak a gyerekek, tavaly csíkiek táboroztak a Duna-kanyarban a mieinkkel, most meg a 35 mórahalmi kisdíák megy Csíkba, a Szent Anna-tó mellé. A mórahalmi könyvtár pályázati pénzből vásárolt szépirodalmi és pedagógiai könyveket indított barátaikhoz, gyermekrajzok cseréltek „gazdát”, kézműves kellekek keltek útra, stb., stb., olyan ez már, mint egy szeretettelánc. A különféle intézmények, civilszerveződések

sorra találják meg saját partnereiket, amitől aztán igazán pezsgővé válhat a kapcsolat. A város napján már a csíkszentmártoni hagyományörző együttes is ott műsorozott Mórahalmon, most meg az itteni Parasztkórus készül csiki „koncertkörútra”. Az itteni közösségi ház az ottani művelődési házzal, az idevalósi turisztikai csoport az odaválosival hajol össze. Ahogy illik rendre indul most már kirándulóbusz Mórahalomról Csíkszentmártonba, aztán onnét meg ide. Belendült a civilszféra – hol vendégek, hol meg vendéglátók a települések polgárai. Elhelyezés természetesen családoknál. Gond legföljebb csak abból adódik, hogy időnként több a szállást felajánló, mint az igénylő... Külön együttműködési szerződés kötött a mórahalmi Esély Alapítvány és kinti Szent Márton Társulás között, kezdve a szociális ügyektől a környezetvédelemtől át a sportig, a legkülönbözőbb területekre. Jártak már Csíkszentmártonban az AG-RYA ifjúsági szervezet fiataljai is, s a két település plébánosa is felvette egymással a kapcsolatot. Küszöbön a mórahalmi mezőgazdasági szakiskola és a csíkszentmártoni gazdasági liceum találkozása, de a két település focistái is készülődnek... Mórahalom és Csíkszentmárton polgármestere több lábon álló kapcsolatból beszél – de ha mindent jól összevetünk, lassan kész a százlábú...

Melyből most van jó pár újabb „támasztóláb” kinővőben. A minap jártak ugyanis Mórahalmon Gergely András csíkszentmártoni polgármester uramék, hogy Nógrádi Zoltán mórahalmi polgármester kezdeményezésére közösen célozzanak meg egy Phare Partnership programot. A koncepció kész, a házigazda avat be bennünket a részletekbe:

– A projekt a homokháti kistérségi egyesületre és a csíkszentmártoni Szent Márton Társulásra épül – tájékoztat Nógrádi Zoltán. – Az első fázis a mezőgazdasági erőforrás elemzése (ökonómiai, ökológiai, humán erőforrás vizsgálat, plusz, a kiugrási pontok megkeresése); a második a gazdaságfejlesztés elindítása előbb egyesületi szinten, majd a szövetkezeti modell kidolgozása (szervezetfejlesztés, valamint képzés a kinti operatív munka irányítói számára); a harmadik fázis

az eurokonform szövetkezet létrehozása, illetve bizonyos beruházási javak megcélzása, az ún. horizontális és vertikális integráció megteremtése, mely már átvihető, kapcsolható az Európai Unió normáihoz, illetve gyakorlatához. Ez a harmadik fázis azonban már egy következő pályázat témája lehet, amennyiben e mostani zöld fényt kap Brüsszelben.

● **Milyen határidők, s követelmények rendelkeznek a pályázat mellé?**

– Az angol nyelvű, hitelesített fordításnak áprilisban kell elkészülnie. A pályázatban a lehető legapróbb részletekre ki kell térnünk (például még arra is, hogy mikor és hány oldalt fénymásolunk), amit később úgy kell használnunk, mint egy szent frást. Minden betűjét be kell tartanunk, amit egy igen szigorú és bonyolult elszámolási rendszerrel nyomon is követnek. Az elbírálás négy hónap, az eredményhirdetés októberre várható. A projekt futamideje pedig 18 hónap.

● **S azonnal indulhat a program harmadik fázisa?**

– Ami egy további pályázatot jelent, de egy más típusú. Komplex gazdaságfejlesztésre, komolyabb térségfejlesztésre egyesületek nem pályázhatnak, csak nonprofit gazdasági társaságok. Nálunk erre a legmegfelelőbb a kht. Éppen ezért szorgalmaztuk a Mórahalom-Homokháti Eurointegrációs Kistérségi Társaság és Gazdaságfejlesztési Szolgáltató Közhasznú Társaság létrehozását.

Gergely András, Csíkszentmárton polgármestere örömmel vette mórahalmi kollégája segítő ötletét a közös Phare-pályázat benyújtására. Ami nem csoda, hisz amennyiben Brüsszelben rábólintanak a programra, vidékfejlesztési szakemberek mennek Csíkba az ottani gazdasági lehetőségek vizsgálatára, aztán onnét meg szakemberek jöhetnek Magyarországra tanulni, sőt, a projekt elbír külföldi tanulmányutat is. Most már talán biztos – Csíkszentmártonban mindenképpen –, hogy Románia is ugyanarra az európai integrációra készül, mint mi.

● **Polgármester úr, mennyire új világ az önöknek, amire most a mórahalmiakkal közösen pályáznak?**

– A kis és közepes vállalkozásokat szolgáló inkubátor-központok létesítésénél már megjelent a Phare-támogatás

Csikban is. Az egyéb lehetőségeket még nem nagyon ismerjük, s maga a pályázatok elkészítése is, úgy látom, speciális felkészültséget és nagy gyakorlatot igényel, s magát az uniós szemléletet is el kell még sajátítanunk. A programból, ha egy momentumot kiemelnem, a kiugrási pontok megtalálására, illetve menedzselésére különösen is kíváncsi vagyok. Remélem, a turizmus lehetőségei egyértelműen megmutatkoznak. Az emberek is mintha most jönne rá természeti és építészeti értékeire...

● **Hogyan állnak önök a mezőgazdaság átalakításával, s egyáltalán a vállalkozásokkal?**

– 1991-ben született a földtörvény, mely a tsz-ek teljes felszámolását írta elő. Megtörtént – kő kövön nem maradt... Az emberek visszavették földjeiket, maximum 10 hektárig. Ám a többség hamar rájött, egyedül nem megy – sok az idős ember nálunk. Így hát a gazdák 60 százaléka újra társult, immáron önként, bevitték a földjeiket társaságba. Kettő ilyen is alakult Csíkszentmártonban. Az európaian honos szövetkeztést, azonban még meg kell tanulnunk. A többi gazda megkapta a földjét, tagosítva, s önállóan gazdálkodik. Ami a vállalkozásokat illeti, 28 kft., 25-26 családi társulás, s 18 egyéni vállalkozás működik a 4500-as lélekszámú bokortelepülésünkön.

● **A román kormány mostani sokkterápiája, gondolom, önöket is keményen érinti...**

– Iliescu lopott el tőlünk hét esztendőt, teljesen tönkretette a gazdaságot. A mostani kormány kökemeny sokkterápiával igyekszik helyrehozni mindazt, amit elődek elrontottak. Ez a kormány élvezi mind a magyarok, mind nagy általánosságban a román nép bizalmát. Ha az előző kormány ilyen szigorú gazdasági intézkedéseket hozott volna, egészen biztos, polgárháborúba sodródik az ország. Most viszont megértőek vagyunk...

● **Polgármester úr, mi van a pultokon, s mi van a zsebekben?**

– A boltokban minden van, csak nagy a drágaság, nem tudjuk az árakat megfizetni. Az én fizetésem például nettó 420 ezer lej, ami alig több mint 10 ezer forint... Ám a reményünk soha nem látottan nagy!

Örfi Ferenc

Homokháti kistérség

● **Munkatársunktól**

Az önkormányzati modellváltás alapvető fordulatot hozott a területi közigazgatásban. Az addig erősen integrált rendszer helyébe az önállósággal bíró települési önkormányzatok léptek, amelyek területi kapcsolódási pontjai egyáltalán nem voltak sem az irányítás, sem az igazgatás szempontjából kijelölve. A kezdetben csak a közös érdekképviselőre, koordinációs feladatok ellátására irányuló igény nyomán alakultak ki az első kistérségi együttműködések a települési önkormányzatok között.

Egyre több központi intézkedés, kormányzati területfejlesztési és válságkezelési akció épített a kistérségi együttműködésekre. Több nemzeti segélyprogram is előnyben részesítette ezeket a települési konfigurációkat, s a támogatási és pályázati lehetőségek is ebbe az irányba adnak ösztönözést. Csongrád megyében öt kistérség alakult ki, közülük az egyik legaktívabb a Homokháti Önkormányzatok Kistérségi Területfejlesztési Egyesülete. Tagjai: Ásotthalom, Bordány, Domaszék, Forráskút, Mórahalom, Öttömös, Pusztamérges, Röske, Ruzsa, Üllés, Zákányszék, Zsombó települési önkormányzatok és a Csongrád Megyei Önkormányzat, pártoló tag Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata, s a Progress Alapítvány.

Az egyesület 1995 februárjában alakult, az 1994 őszén megkötött együttműködési megállapodás megerősítéseként. Az együttműködés a kistérségi speciális problémák megoldása, a térségi jelentőségű fejlesztések, innovatív beruházások megvalósítása, munkahelyteremtés és az összehangolt tervezés nyújtotta előnyök érdekében jött létre. Az egyesület munkáját egy kistérségi referens vezetésével, a Progress támogatásával létrehozott Kistérségi Vállalkozási Iroda segíti, amelynek székhelye Mórahalmon van.

Munka nélkül

● **DM-információ**

A Csongrád Megyei Munkaügyi Központ legfrissebb, márciusi adatai szerint a következőképpen alakult a munkanélküli helyzetkép a homokháti kistérség településein (az első adat a regisztrált munkanélküliek számát, a második a munkanélküli rátát jelenti):

Bordány: 97 – 6,7 százalék.

Domaszék: 105 – 5,8 százalék.

Forráskút: 52 – 4,6 százalék.

Röske: 102 – 6,7 százalék.

Üllés: 122 – 7,8 százalék.

Zsombó: 151 – 15 százalék.

Mórahalom: 253 – 8,4 százalék.

Ásotthalom: 273 – 11,1 százalék.

Öttömös: 57 – 12,7 százalék.

Pusztamérges: 60 – 9,4 százalék.

Ruzsa: 186 – 13,3 százalék.

Zákányszék: 85 – 13,3 százalék.